

The Abraham and Millie Arbesfeld Kollel & Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Programs for Men and Women

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG
WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Program dedicated in memory of
HaRav Aharon Lichtenstein zt"l*

Yovel:

Is it Just another Shemittah?

Based on a shiur delivered by HaRav Aharon Lichtenstein, zt"l

*This week's shiurim are sponsored by
Bella Hochberg l'ilui Nishmat her husband,
Mordechai Yitzchak ben Shmuel v'Fayge Peshe,
whose Yahrzeit is the 15th of Sivan*

Rabbi Michael Taubes
May 10, 2015 • כא' אייר תשע"ה

1. ויקרא פרשת בהר פרק כה

- (א) וידבר יקוק אל-משה בהר סיני לאמר:
 (ב) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליקנוק:
 (ג) שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך ואספת את-תבואתה:
 (ד) ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליקנוק שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר:
 (ה) את ספיח קצירך לא תקצור ואת-ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ:
 (ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולגמלתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך:
 (ז) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל-תבואתה לאכל: ס
 (ח) וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה:
 (ט) והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל-ארצכם:
 (י) וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל-ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל-אחוזתו ואיש אל-משפחתו תשובו:
 (יא) יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את-ספיחיה ולא תבצרו את-נזריה:
 (יב) כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן-השדה תאכלו את-תבואתה:
 (יג) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל-אחוזתו:

2. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

הלכה טו

דין היובל בשביתת הארץ ודין השמטה אחד הוא לכל דבר, כל שאסור בשביעית מעבודת הארץ אסור בשנת יובל, וכל שמוותר בשביעית מותר ביובל, ומלאכות שלוקין עליהן בשביעית לוקין עליהן ביובל, ודין פירות שנת יובל באכילה ובמכירה ובביעור כדין פירות שביעית לכל דבר.

3. דברים פרשת ראה פרק טו

- (א) מקץ שבע-שנים תעשה שמטה:
 (ב) וזה דבר השמטה שמוט כל-בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא-יגש את-רעהו ואת-אחיו פי-קרא שמטה ליקנוק:
 (ג) את-הנכרי תגש ואשר יהיה לך את-אחיו תשמט ידך:

4. רש"י דברים פרשת ראה פרק טו

(א) מקץ שבע שנים - יכול שבע שנים לכל מלוה ומלוה, תלמוד לומר (פסוק ט) קרבה שנת השבע. ואם אתה אומר שבע שנים לכל מלוה ומלוה להלוות כל אחד ואחד, היאך היא קרבה, הא למדת שבע שנים למנין השמיטות:

5. ספרא בהר פרשה ב תחילת פרק ג

- (ו) בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים והלא דין הוא ומה אם היובל שאינו משמיט כספים מוציא עבדים שביעית משמטת כספים אינו דין שתוציא עבדים תלמוד לומר בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים קל וחומר ליובל שישמיט כספים ומה אם השביעית שאינו מוציאה עבדים משמטת כספים יובל שהוא מוציא עבדים אינו דין שישמיט כספים תלמוד לומר וזה דבר השמיטה שמוט שביעית משמט כספים ואין יובל משמט כספים והיובל מוציא עבדים ואין שביעית מוציא עבדים תשובו איש אל אחוזתו לרבות המוכר שדהו ועמד בנו וגאלה שתחזור לאביו ביובל:

6. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

הלכה טז

יתירה שביעית על היובל שהשביעית משמטת כספים ולא יובל, ויותר יובל על השביעית שהיובל מוציא עבדים ומשמיט קרקע, וזהו דין מכירת שדות האמורות בתורה והיא מצות עשה שנאמר גאולה תתנו לארץ, יובל משמיט קרקע בתחלתו ושביעית אינה משמטת כספים אלא בסופה כמו שבארנו.

7. רמב"ם הלכות מעשר פרק א

הלכה ו

מעשרין ממקום זה על מקום אחר ואינו צריך לעשר מן המוקף, אבל אין מעשרין ממין על שאינו מינו ולא מן החייב על הפטור ולא מן הפטור על החייב ואם עישר אינו מעושר.

הלכה ז

כל שאמרנו בתרומה אין תורמין מזה על זה כך במעשר אין מעשרין מזה על זה, וכל שאמרנו בתרומה אם תרם תרומתו תרומה כך במעשר אם הפריש מעשרותיו מעשרות, וכל שהוא פטור מן התרומה פטור מן המעשר, וכל התורם מעשר, כל שאמרנו בהן לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה כך אם עשרו מעשרותיהן מעשרות, וכל שאין תרומתו תרומה כך אין מעשרותיהן מעשרות.

8. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד ב

משנה. אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

9. רש"י מסכת מגילה דף ז עמוד ב

אין בין יום טוב לשבת - להיות מותר לכתחלה ביום טוב מה שאסור בשבת, אבל לענין עונשין - יש הרבה, שזה בסקילה ובכרת, וזה בלאו גרידא.

10. תוספות מסכת מגילה דף ז עמוד ב

אין בין יו"ט לשבת - צריך לומר דה"פ אין שום מלאכה אסורה לשבת שלא תהא אסורה ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד אבל שאר חלוקים יש ביניהן שזה בסקילה וזה בלאו.

11. מנחת חינוך מצוה שלה

שלא נאסוף פירות האילנות בשנת היובל

(א) שלא נאסוף כו'. אין להאריך כי הכלל לענין עבודת הארץ ולענין הפקר הפירות ולענין ביעור וקדושת שביעית שזה היובל לשביעית לכל הדינים רק השמטת כספים אינו נוהג ביובל ודרור וחזרת קרקעות ות"ש אינו נוהג בשמטה ולשאר דברים שוים. ואפ"ל לפמ"ש לעיל דבשביעית אנחנו מצוים על שביתת הארץ דכתיב ושבתה כו' א"כ ביובל דלא כתיב ושבתה ובפרט לפמ"ש לדעת הר"מ אין עשה כלל ביובל א"כ אין אנחנו מצוים על שביתת הארץ.

12. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א

הלכה א

מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר ושבתה הארץ שבת ליי' ונאמר בחריש ובקציר תשבות, וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור.

13. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

הלכה א

מצות עשה לספור שבע שנים ולקדש שנת החמשים שנאמר וספרת לך שבע שבתות שנים וגו' וקדשתם את שנת החמשים, ושתי מצות אלו מסוריין לבית דין הגדול בלבד.

14. ספר החינוך מצוה שלב

מצות קידוש שנת היובל

... ועובר על זה ועבד אדמתו ביובל עבודה האסורה, וכן אם לא רצה לשלח עבדו חפשי, ביטל עשה זה, מלבד שעבר על לאו וכמו שנכתוב בסדר זה בעזרת השם. ועונשו גדול מאד, שהוא כאילו כופר בחדוש העולם.

15. מנחת חינוך מצוה שלב

לקדש שנת החמשים

(א) לקדש כו'. ובסוף כתב הרב המחבר מן הדומ' דהיו הב"ד מתקבצים בקידוש שנה ומברכין כו'. מבואר בדבריו דב' ענינים יש בעשה זו א' העשה כולל כל שביתת הארץ והעושה מלאכה האסורה חוץ מה שעובר על הלאו עובר ג"כ בעשה זו כמו שמטה וכמו שוי"ט וגם נכלל דמצוה על הב"ד לקדש השנה ובר"מ כאן פ"י ה"א כ' מ"ע לספור כו' ולקדש שנת החמשים שנא' וקדשתם כו' ושתי מצות אלו מסורים לב"ד הגדול בלבד מבואר בדבריו המצוה זו היא רק על הב"ד לקדש אבל לא על כלל השביתה דמוטל על כל ישראל כמ"ש הרב המחבר בסוף דעובר ע"ז עובר בעשה חוץ הלאו והר"מ לא כתב זה כלל וגבי שמטה פ"א כתב דהוא מ"ע והעובר עובר על העשה חוץ הלאו וכאן גבי יובל לא כתב זה רק בסוף הפ' כתב דין היובל וכל שלוקין בשביעית לוקין ביובל כו' אבל עשה לא כתב כלל נראה להדיא דעשה זו רק על הב"ד לקדש את השנה.

16. מנחת חינוך מצוה קיב

דין שמיטת הארץ

(א) לבטל מעבודת כו'. - ... ובשמיטה אם עושה עבודת הארץ כגון שחורש שדהו או זורע או קוצר ע"י עכו"ם נהי דהל"ת של עבודת הארץ אינו כי הכל כתוב לנוכח שדך לא תזרע אך בעשה עובר בכל עבודת קרקע אפילו ע"י אחרים דכתיב שבת שבתון יהי' לארץ ושביתה הארץ מבואר גזירת הכתוב דהארץ תשבות וכמו שמצווים על שביתת כלים ושביתת בהמה בשבת כן מוזהרים על שביתת הארץ בשמיטה והמשכיר לעכו"ם או לישראל השדה עובר המשכיר משום שביתת שדהו הכלל כמו שביתת בהמה בשבת כ"ה שביתת קרקע בשמיטה ואם כי הדברים בעצמם נכונים ש"ס מפורש הוא בעכו"ם דט"ו גבי שביתת בהמה בשבת ואמרינן אין אדם מוזהר על שביתת בהמתו בשביעית אמר ליה אביי והרי שדה דאדם מוזהר על שביתת שדהו בשביעית ותנן כו' מפורש ד"ז ואין חולק. וע' רש"י כ' דשבת שבתון יהי' לארץ אם כן כל הדינים דשביתת בהמתו נוהג גבי שביתת שדהו בשמיטה ואם אחד עושה מלאכה בשדהו עובר וכן המשכיר לעכו"ם וכדומה. וקצת צריך עיון של"מ בר"מ דין זה מפורש אך ודאי הלכה היא באין חולק.

17. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

והרי שדה, דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית.

18. רש"י מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

אדם מצווה על שביתת שדהו - שנת שבתון יהיה לארץ.

19. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רכ

והמצוה הר"כ היא שהזהירנו מעבודת הארץ בשנת שביעית והוא אמרו יתעלה (ר"פ בהר) שדך לא תזרע. וכל מי שעבר על לאו זה לוקה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת שביעית:

20. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רכא

והמצוה הרכ"א היא שהזהירנו מעבוד אילן בשנה שביעית והוא אמרו ית' (שם) וכרמך לא תזמור. ומי שעבר על זה גם כן חייב מלקות. ולשון ספרא הזרע והזמיר בכלל היו ולמה יצאו להקיש אליהם מה זרע וזמיר מיוחדין שהן עבודה בארץ ובאילן אף אני אין לי אלא דבר שהוא עבודה בארץ ובאילן. וכבר התבאר משפטי מצוה זו גם כן במסכת שביעית:

21. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רכד

והמצוה הרכ"ד היא שהזהירנו מעבוד הארץ בשנת היובל והוא אמרו בה (שם) לא תזרעו כמו שאמר בשמיטה שדך לא תזרע. וכמו שהשמיטה אסור בה בין עבודת הארץ בין עבודת האילן (לעיל רכ - א) כך היובל ולפיכך אמר לא תזרעו על הכלל כולל ארץ ואילן. ומי שעבר על לאו זה גם כן לוקה:

22. ספר החינוך מצוה שלג

שלא נעבוד הארץ בשנת היובל, כמו שנמנענו מעבודתה בשנת השמיטה, שנאמר ביובל [ויקרא כ"ה, י"א] לא תזרעו, כמו שנאמר בשמיטה [שם, שם ד'] שדך לא תזרע. וכמו שהשמיטה נאסר בה בין עבודת הארץ בין עבודת האילנות כך היובל, ולפיכך אמר לא תזרעו על הכלל, יכלול ארץ ואילן. משרשי מצות היובל כתבתי למעלה במצוה ראשונה שבסדר זה מה שיכולתי. דיניה בענין עבודת הארץ והאילנות כמו בשביעית. ובכסף תלוה עשה ד' כתבתי קצת מן הענינים לעורר לב הקורא על עניני המצוה כמנהגי, עיין שם אם תחפוץ בו.

23. ספר החינוך מצוה שלה

שלא נאסוף פירות האילנות בשנת היובל כמו שאנו אוספין אותן בשאר השנים, שנאמר [ויקרא כ"ה, י"א] ולא תבצרו את נזריה, והוא אזהרה דרך כלל לכל פירות האילן. והזהיר הכתוב ביובל בפירות האילן אזהרה בפני עצמה ובתבואות אזהרה בפני עצמה, כמו בשביעית, וכמו שכתבנו למעלה. והדין בשניהם, כלומר בשמיטה וביובל, בלאוין אלה אחד הוא, ומשורש אחד יעלה הכל לפי הדומה. ואין צורך להאריך על כולן. וכבר כתבתי כי כל זה אינו נוהג אלא בארץ, ועל תנאי שיהיו כל יושביה עליה, ויהיה כל שבט ושבט דר במקומו.

24. ספרא בהר פרשה ב פרק ב

(ד) יובל אף על פי שלא השמיטו אע"פ שלא תקעו בשופר או יכול אע"פ שלא שילחו העבדים תלמוד לומר היא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר יובל אע"פ שלא השמיטו אע"פ שלא שילחו העבדים או יכול אע"פ שלא תקעו בשופר תלמוד לומר היא א"ר יוסי אחר שהכתוב תולה אותה לענין תקיעת שופר ואחד כתוב תולה אותה לענין שילוח עבדי' מפני מה אני אומר יובל שלא בשילוח עבדים שאיפשר ליובל שלא בשילוח עבדים אבל אי אפשר ליובל שלא בתקיעת שופר דבר אחר תקיעת שופר תלויה בבית דין ושילוח עבדים תלויה בכל אדם:

25. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

הלכה יג

שלשה דברים מעכבין ביובל, תקיעה ושילוח עבדים והחזרת שדות לבעליהן, וזו היא שמיטת קרקע.

26. רמב"ן ויקרא פרשת בהר פרק כה

(ב) שבת לה' - לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית, לשון רש"י. ורבותינו לא כך נתכוונו במדרשם, כי כל השבתות גם המועדים לשם ה' הן ולא יאמר באחד מהם "לה'", אבל אמר (לעיל כג כד) "יהיה לכם שבתון" ואמר ביום הכפורים (שם לב) "שבת שבתון הוא לכם". ולשון הברייתא בתורת כהנים (פרק א ב) שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית כך נאמר בשביעית שבת לה'. אבל פירוש "שבת לה' אלהיך" האמור בשבת בראשית (שמות כ י), כי בו שבת וינפש ועל כן לא תעשה כל מלאכה, ולכך אמרו כי כן נאמר בשמיטה כי היא שביעית בשנים:

והנה בכאן עוררו אותנו בסוד גדול מסודות התורה, כבר רמז לנו ר"א שכתב, וטעם שבת לה' כיום השבת, וסוד ימות עולם רמוז במקום הזה. וכוף אונך לשמוע מה שאני רשאי להשמיעך ממנו בלשון אשר אשמיעך, ואם תזכה תתבונן. כבר כתבתי בסדר בראשית (בראשית ב ג) כי ששת ימי בראשית הם ימות עולם, ויום השביעי שבת לה' אלהיך כי בו יהיה שבת לשם הגדול, כמו ששנינו (תמיד פ"ז מ"ד) בשביעי מה היו אומרים מזמור שיר ליום השבת לעתיד לבא שכולה שבת ומנוחה לחי העולמים:

והנה הימים רמז לאשר ברא במעשה בראשית, והשנים ירמזו לאשר יהיה בבריאת כל ימי עולם. ועל כן החמיר הכתוב בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין, וחייב הגלות עליה כמו שהחמיר בעריות (לעיל יח כח), שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה (להלן כו לד). והחזיר הענין פעמים רבות, כל ימי השמה תשבות (שם לה), ונאמר והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה (שם מג), וכן שנינו (אבות פ"ה מ"ט) גלות באה על עינוי הדין ועל ענות הדין ועל שמיטת הארץ, מפני שכל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית ובעולם הבא. וכן החמיר הנביא וגזר גלות על שלוח עבדים בשנה השביעית, שנאמר (ירמיה לד יג יד) אנכי כרתי ברית את אבותיכם וגו' מקץ שבע שנים וגו', כי גם בעבד שביעית כיובל כו'. והיובל יודע עוד מבראשית עד ויכולו, כי ישו בו כיובל הכל איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו, כי הוא מוסד המאמין יחריש, וזהו שנאמר ושבתה הארץ שבת, וקראתם דרוך בארץ (פסוק י), כי היא ארץ החיים הנרמזת בפסוק הראשון (בראשית א א), שבה נאמר והארץ אזכור (להלן כו מב), וכבר זכרתי זה פעמים:

ושמא לזה רמזו רבותינו (ר"ה כא ב) באמרם, חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד, כי כל שמיטה שער בית אחד, והנה הודיעוהו כל ההויה מתחילה ועד סוף חוץ מן היובל קדש:

27. משך חכמה ויקרא פרשת בהר פרק כה

(ב - ג) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם, כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה'. שנים תזרע שדך וכו'. - ובתורת כהנים (פרק א פסקא ב) "שבת לה'", כשם שנאמר בשבת בראשית "שבת לה'", כך נאמר בשביעית "שבת לה'". עיין רמב"ן. אולם לעניות דעתי נראה, דדינא אתי לאשמועינן, דכמו דקדושת שבת חלוקה מקדושת יום טוב, דשבת קביעא וקיימא, ויום טוב ישראל מקדשי להו, ובידם להקדים זמנו או לאחרו, לא כן שבת קביעא וקיימא [עיין ביצה יז, א]. כן חלוקה קדושת שביעית מקדושת יובל, דכל מה שנוהגת בשביעית נוהג ביובל, רק דיובל תליא אם לא תקעו, או לא שלחו עבדים לחירות, או לא החזירו קרקעות, אז מותר בחרישה וזריעה ואינו יובל כלל, כמפורש לקמן ובראש השנה דף ט, ב. וכן פסק הרמב"ם להלכה פרק י משמיטות. לא כן שמיטה, הוא קדוש בעצמותו, ואפקעתא דמלכה הוה, ואינו תלוי בקדושת ישראל. לכן גבי שביעית קאמר "שבת לה'". ואף אם לא ספרו מנין השנים ולא השמיטו וגדרו שדותם באבנים, בכל זאת הוא הפקר ופטור ממעשר ואפקעתא דמלכא הוה. [ומזה מוכרח דלא כשיטת רז"ה דצריך לקדש שביעית גם כן]. ועיין מהרי"ט (חלק א סימן מב) שהאריך הרבה בזה.

לא כן יובל כתוב בו (פסוק כ) "וקדשתם" - שאתם מקדישים אותו. "כי יובל הוא קודש תהיה לכם" (פסוק יב), וכמו שכתוב גבי ימים טובים (לעיל כג, ז) "מקרא קודש יהיה לכם". משום ששמיטה מורה על חידוש העולם "כי לי הארץ", כמו שבת, אבל יובל מורה על שילוח עבדים, שזה כיציאת מצרים וכיום טוב שהוא "זכר ליציאת מצרים". ואם היא יובל, אז (פסוק יא) "לא תקצרו את ספיחיה (ולא תבצרו את) נזיריה". אבל בשביעית כתוב (פסוק ה) "קצירך... ונזירך", שהאדם מוכרח שלא לזרוע ולא לזמור. רק ביובל תלוי אם הוא יובל, וכמו שבארתי, שעשו בית דין הדברים האלה.

28. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יז עמוד א

תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בשבת. בית שמאי אומרים: מתפלל שמנה [ואומר] של שבת בפני עצמה ושל יום טוב בפני עצמה. ובית הלל אומרים: מתפלל שבע, מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. רבי אומר: אף חותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים. תני תנא קמיה דרבינא: מקדש ישראל והשבת והזמנים. אמר ליה: אטו שבת ישראל מקדשי ליה? והא שבת מקדשא וקיימא! אלא אימא: מקדש השבת ישראל והזמנים. אמר רב יוסף: הלכה כרבי, וכדתריץ רבינא.

29. רש"י מסכת ביצה דף יז עמוד א

מתחיל בשל שבת - ברכה אחת לשניהם, ומתחיל להזכיר שבת תחילה ותתן לנו את יום המנוחה הזה ואת יום חג פלוני הזה.

ומסיים - הברכה בשל שבת מקדש השבת, ותו לא.

ואומר קדושת היום באמצע - ותתן לנו ה' אלהינו את יום המנוחה הזה ואת יום חג פלוני הזה.

תני תנא קמיה דרבינא - במילתיה דרבי מקדש ישראל והשבת והזמנים.

אטו שבת ישראל מקדשי ליה - שקדמת קדושת ישראל לשל שבת, בשלמא זמנים - צריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן, שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם, ואילו לא נתקדשו ישראל - לא היו קובעים חדשים וקוראין מועדים בבית דין.

אלא שבת מקדשא וקיימא - מששת ימי בראשית, ואינה תלויה בקביעות דראש חדש.

30. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד א

יתיב רבי זירא אחורי דרב גידל, ויתיב רב גידל קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר: טעה ולא הזכיר של שבת, אומר: ברוך שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך מקדש השבת. אמר ליה: מאן אמרה? - רב. הדר יתיב וקאמר: טעה ולא הזכיר של יום טוב אומר ברוך שנתן ימים טובים לעמו ישראל לשמחה ולזכרון, ברוך מקדש ישראל והזמנים. אמר ליה: מאן אמרה? - רב.

31. רש"י ויקרא פרשת בהר פרק כה

(ה) לא תקצור - להיות מחזיק בו כשאר קצירו, אלא הפקר יהיה לכל:

32. משנה מסכת שביעית פרק ח

משנה ו

תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה אבל קוצה אותם בחרבה אין דורכין ענבים בגת אבל דורך הוא בעריבה ואין עושין זיתים בבד ובקוטב אבל כותש הוא ומכניס לבודידה רבי שמעון אומר אף טוחן הוא בבית הבד ומכניס לבודידה:

33. ר"ש מסכת שביעית פרק ח

לבודידה - כעין עריבה וכולה מתני' דריש בתורת כהנים מדכתיב (ויקרא כה) לא תבצור כדרך הבוצרין מכאן אתה אומר תאנה של שביעית אין קוצצין אותה במוקצה וכולה מתני' מייתי התם.

34. רמב"ן דברים פרשת ראה פרק טו

(א - ב) מקץ שבע שנים תעשה שמטה - הנכון בעיני, שיזהיר על שנת השבע עצמה שנעשה אותה שמטה בחריש ובקציר, כמו שאמר (שמות כג יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה, וזה טעם "תעשה שמטה" שתשבות, כדרך לעשות את יום השבת (לעיל ה טו). וקצר באסור הזריעה והזמירה שכבר הזכירם בביאור (ויקרא כה ד), אבל הוסיף לבאר כי היא שמטה לה' גם בהשמט כספים. וזה טעם כי קרא שמטה לה' - שהיא שבת לה' וכל המעשים ישבותו, וכבר רמזתי סודה (שם שם ב):

35. כלי יקר ויקרא פרשת בהר פרק כה

(ח) וספרת לך שבע שבתות שנים. - ... וכדי שיהיה דבר זה לזכרון בין עיני האדם אשר לא תשבענה הון, צוה ה' לקדש את שנת החמשים לא יזרע ולא יעבוד בו. כי כמו שצוה לקדש השנה השביעית לידע ולהודיע כי לה' הארץ כך צוה לקדש את שנת החמשים להודיע כי יש גבול וקצבה לכל מעשיו וכי הוא אינו בעל השדה בהחלט אלא הוא כגר בארץ ואין לו כח בה כי אם חמשים שנה.

36. רמב"ן ויקרא פרשת בהר פרק כה

(י - יא) יובל היא - ... ולפי דעתי לא קראו הכתוב יובל על התקיעה רק על הדרור, כי לא הזכיר השם הזה בכתוב הראשון שאמר והעברת שופר תרועה, אבל אמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה, שיהיו כולם בני חורין לדור בכל מקום שירצו, ואמר יובל היא, שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו יובילוהו רגליו מרחוק לגור.

37. ספר התרומות שער מה אות ד

... עוד יש לנו לומר אפילו לדברי חכמים השמטים צריכין קדוש בית דין, כדכתיב וספרת לך, ודרשו חכמים בספרא ספירה בב"ד, והתם בערכין אמרינן מנו יובלות לקדש שמטין, למדנו שאף שמיטין צריכות קדוש ב"ד כשם שהיובל צריך קדוש ב"ד, כדכתיב וקדשתם את שנת החמשים שנה.

38. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סא עמוד א

ת"ש, דתניא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן: וקדשתם את שנת החמשים שנה - שנת החמשים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת, מכאן אמרו: יובל אינו עולה למנין שבוע; רבי יהודה אומר: יובל עולה למנין שבוע; אמרו לו לרבי יהודה, הרי הוא אומר: שש שנים תזרע שדך, ואין כאן אלא חמש! אמר להם: לדבריכם, הרי הוא אומר: ועשת את התבואה לשלש השנים, הרי כאן ארבע! אלא איכא לאוקמה בשאר שני שבוע, דילי נמי איכא לאוקמה בשאר שני שבוע.

39. ויקרא פרשת בחקותי פרק כו

(לד) אַז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם אֲזַ תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שִׁבְתֶּיהָ:
(לה) כָּל־יְמֵי הַשְּׁמָה תִּשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּהּ בְּשִׁבְתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ:

40. רש"י ויקרא פרשת בחקותי פרק כו

את אשר לא שבתה - שבעים שנה של גלות בכל הן היו כנגד שבעים שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביחזקאל (יחזקאל ד ד - ו) ואתה שכב על צדך השמאלי וגו' וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום. ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין. ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר, שנות מנשה חמשים וחמש היו, א מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה וכל שנות רשעו עשרים ושתיים שנה, דכתיב ויעש אשרה כאשר עשה אחאב (מלכים ב' כא ג) ואחאב מלך עשרים ושתיים שנה, כמו שאמרו באגדת חלק (סנהדרין קג א) ושל אמון שתיים, ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה, י"ד שמיטין וב' יובלות, הרי לארבע מאות שנה ששים וארבע. לשלשים ושש שנה חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת, ועוד שנה יתירה שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים. ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים. ב. וכן הוא אומר בדברי הימים (דה"ב לו כא) עד רצתה הארץ את שבתותיה למלאות שבעים שנה:

41. ויקרא פרשת בחקותי פרק כו

(מג) וְהָאָרֶץ תִּעֲזֹב מֵהֶם וְתָרַץ אֶת־שִׁבְתֹּתֶיהָ בְּהִשְׁמָהּ מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנֵם יַעַן וּבִיַּעַן בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאֲסוֹ וְאֶת־חֻקֹּתֶיהָ גָּעְלָה נַפְשָׁם :

42. דברי הימים ב פרק לו

(כא) לְמִלְאוֹת דְּבַר־יְקֹנָק בְּפִי יִרְמְיָהוּ עַד־רִצְתָהּ הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֹּתֶיהָ כְּלִימֵי הַשְּׁמָה שְׂבָתָהּ לְמִלְאוֹת שְׂבָעִים שָׁנָה : פ

(כב) וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לְכָלוֹת דְּבַר־יְקֹנָק בְּפִי יִרְמְיָהוּ הָעִיר יְקֹנָק אֶת־רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס וַיַּעֲבְרֵקוּל בְּכָל־מְלָכוֹתוֹ וְגַם־בְּמִכְתָּב לְאֹמֶר : ס

(כג) כִּי־אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כְּלִמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְקֹנָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא־פָקַד עָלַי לְבָנוֹת־לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִיַּבְבְּכֶם מִכָּל־עַמּוֹ יְקֹנָק אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וַיַּעַל :

43. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד א

בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות - גלות בא לעולם, ומגלין אותן, ובאין אחרים ויושבין במקומן, שנאמר כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו' וכתוב ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה וגו' וכתוב ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ובעבודת כוכבים כתיב ונתתי את פגריכם וגו' וכתוב והשמותי את מקדשיכם וגו'... ואתכם אזרה בגוים. בשמיטין וביובלות כתיב אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו' וכתוב כל ימי השמה תשבת.

44. רש"י מסכת שבת דף לג עמוד א

שבתותיה - שמיטין.

45. משנה מסכת אבות פרק ה משנה ט

חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא ועל חלול השם גלות בא לעולם על עובדי עבודה זרה ועל גלוי עריות ועל שפיכת דמים ועל השמטת הארץ.